

מופת הנאמנות: חניית בני ישראל במדבר

לכבוד גישואיהו של

אהרן בנימין ואריאלה לאה עתלסום

(1) ירמיהו ב, א-ג

(א) והי דבר-ה' אלי לאמר: (ב) הלך וקראת באזני ירושלם לאמר כה אמר ה'

זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה:

(ג) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה כל-אכליו ואשמו רעה תבא אליהם נאס-ה':

(2) שמות יב, כה

והיה כיתבאו אל-הארץ אשר יתן ה' לכם כאשר דבר ושמתם את-העבדה הזאת:

(3) מכילתא דרבי ישמעאל שמות שמות י"ב

והיה כיתבאו אל הארץ - תלה הפתוב לעבודה זו מביאתן לארץ

(4) שמות יג, ה

והיה כיתבאך ה' אל-ארץ הכנעני והחתי והאמורי והחוי והיבוסים אשר נשבע לאבותיך לתת לך ארץ ובת חלב ודבש ועבדת את-העבדה הזאת בחודש הזה:

(5) במדבר ט, א-כג

(א) וידבר ה' אל-משה במדבר-סיני בשנה השנית ליצאתם מארץ מצרים בחודש הראשון לאמר: (ב) ויעשו בני-ישראל את-

הפסח במועדו: (ג) בארבעה עשר-יום בחודש הזה בין הערבים תעשו אותו במועדו ככל-חקותיו וככל-משפטיו תעשו אותו: (ד)

וידבר משה אל-בני ישראל לעשות הפסח: (ה) ויעשו את-הפסח בראשון בארבעה עשר יום לחודש בין הערבים במדבר סיני

ככל אשר צוה ה' את-משה בן עשו בני ישראל: (ו) והיה אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא-יכלו לעשות-הפסח ביום

ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא: (ז) ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגדע לבלתי

הקרוב את-קרובן ה' במעדו בתוך בני ישראל: (ח) ויאמר אלהם משה עמדו ואשמעו מה-יצוה ה' לכם:

(ט) וידבר ה' אל-משה לאמר: (י) דבר אל-בני ישראל לאמר איש איש כיתב-טמאו לנפש או בדרך רחקה לכם או לדרתיכם

ועשה פסח לה': (יא) בחודש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אותו על-מצות ומדרים יאכלו-הו: (יב) לא-ישאירו ממנו

עד-בקר ועצם לא ישברו-בו ככל-חקת הפסח יעשו אותו: (יג) והאיש אשר-הוא טהור ובדרך לא-היה וחדל לעשות הפסח

ונברתה הנפש ההוא מעמיה כיו קרבן ה' לא הקריב במעדו חטאו ישא האיש ההוא: (יד) וכי-יגור אתכם גר ועשה פסח לה'

כחקת הפסח וכמשפטו כן יעשה חקה אחת יהיה לכם ולגר ולא-זרח הארץ:

(6) ר' ש ריגיו במדבר ט' ב'

את הפסח - הוצרך למצוה זאת בעבור שלא נצטוו מתחלה בעשיית פסח דורות אלא בארץ, דכתיב והיה כיתבאו אל

הארץ וכו' ושמתם את העבודה הזאת, עוד נאמר שם והיה כי יביאך וכו' ועבדת את העבודה הזאת, ועכשיו רצה הקב"ה וצוה שיעשו

אותו כדי שתהיה זכר גאולתם והנסים שנעשו להם ולאבותיהם נעתק להם מן האבות הרואים לבניהם ובניהם

לבניהם ובניהם לדור אחרון. והנה אמר בתחלה והיה כיתבאו אל הארץ לומר שאין מצוה זו נוהגת בחוץ לארץ לדורות,

ועכשיו צוה שינהגו בה במדבר, ועל דעת רבותינו לא עשו אותה אלא בשנה זו לבד שלא היו יכולים לעשותה בשאר

השנים שהיו במדבר לפי שנולדו להם בנים ועבדים ולא יכלו לימול אותם בדרך כמפורש ביהושע, והיתה מילת

הזכרים מעכבת, אולם בשנה השנייה הזאת יכלו לעשות הפסח כי בניהם שנולדו אחר יציאתם ממצרים היו עדיין עוללים ויונקים, ולא באו לכלל החיוב ההוא:

(7) במדבר ט-טו-כג

(טו) וביום הקים את-המשכן פסה הענן את-המשכן לאהל העדת ובערב יהיה על-המשכן כמראה אש עד-פקד: (טז) בן יהיה תמיד הענן יכסנו ומראה-אש לילה: (יז) ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל ובמקום אשר ישכן שם הענן שם יחנו בני ישראל: (יח) על-פי ה' יסעו בני ישראל ועל-פי ה' יחנו בל-ימי אשר ישכן הענן על-המשכן יחנו: (יט) ובהאריך הענן על-המשכן ימים רבים ושמרו בני-ישראל את-משמרת ה' ולא יסעו: (כ) ויש אשר יהיה הענן ימים מספר על-המשכן על-פי ה' יחנו ועל-פי ה' יסעו: (כא) ויש אשר יהיה הענן מערב עד-פקד ונעלה הענן בפקד ונסעו או יומם ולילה ונעלה הענן ונסעו: (כב) או-ימים או-חדש או-ימים בהאריך הענן על-המשכן לשכן עליו יחנו בני-ישראל ולא יסעו ובהעלתו יסעו: (כג) על-פי ה' יחנו ועל-פי ה' יסעו את-משמרת ה' שמרו על-פי ה' ביד-משה:

(8) במדבר י, א-י

(א) וידבר ה' אל-משה לאמור: (ב) עשה לך שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אתם והיו לך למקרא העדה ולמסע את-המחנות: (ג) ותקעו בהן ונועדו אליך בל-העדה אל-פתי אהל מועד: (ד) ואם-באחת יתקעו ונועדו אליך הנשאים ראשי אלפי ישראל: (ה) ותקעתם תרועה ונסעו המחנות החנים קדמה: (ו) ותקעתם תרועה שנית ונסעו המחנות החנים תימנה תרועה יתקעו למסעיהם: (ז) ובהקהיל את-הקהל תתקעו ולא תרעו: (ח) ובני אהרן הז' יתקעו בחצוצרות והיו לכם לחקות עולם לדתיתכם: (ט) וכי-תבאו מלחמה בארצכם על-הצר הצר אתכם והרעתם בחצוצרות ונזפרתם לפני ה' אלהיכם ונושעתם מאיביכם: (י) וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדישכם ותקעתם בחצוצרות על עליתכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני ה' אלהיכם:

(9) במדבר י, יא-לו

(יא) ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן מעל משכן העדת: (יב) ויסעו בני-ישראל למסעיהם ממדבר סיני וישכן הענן במדבר פארן: (יג) ויסעו בראשנה על-פי ה' ביד-משה: (יד) ויסע דגל מחנה בני-יהודה בראשנה לצבאתם ועל-צבאו נחשון ברעמינאב: (טו) ועל-צבא מטה בני יששכר נתנאל ברעיו: (טז) ועל-צבא מטה בני זבולן אליאב בר-חלן: (יז) והורד המשכן ונסעו בני-גרושון ובני מרדי נשאי המשכן: (יח) ונסע דגל מחנה ראובן לצבאתם ועל-צבאו אליעזר בר-שדיאור: (יט) ועל-צבא מטה בני שמעון שלמיאל בר-עזישדי: (כ) ועל-צבא מטה בני-גד אליסף בר-דעואל: (כא) ונסעו הקהלים נשאי המקדש והקימו את-המשכן עד-באם: (כב) ונסע דגל מחנה בני-אפרים לצבאתם ועל-צבאו אלישמע בר-עמיהוד: (כג) ועל-צבא מטה בני מנשה גמליאל בר-פדהצור: (כד) ועל-צבא מטה בני בנימין אבידן בר-גדעוני: (כה) ונסע דגל מחנה בני-דן מאסר לכל-המחנות לצבאתם ועל-צבאו אחיעזר בר-עמישדי: (כו) ועל-צבא מטה בני אשר פגעיאל בר-עכרן: (כז) ועל-צבא מטה בני נפתלי אחירע בר-עינן: (כח) אלה מסעי בני-ישראל לצבאתם ויסעו: (כט) ויאמר משה לחכב בר-דעואל המדיני חתן משה נסעו אנחנו אל-המקום אשר אמר ה' אתו אתן לכם לכה אתנו והטבנו לך כיה' דבר-טוב על-ישראל: (ל) ויאמר אליו לא אלך כי אם-אל-ארצי ואל-מולדתי אלך: (לא) ויאמר אל-נא תעזב אתנו כיו על-כן ודעת חתנו במדבר והיית לנו לעינים: (לב) והיה כיתלך עמנו והיה הטוב הוא אשר יטיב ה' עמנו והטבנו לך: (לג) ויסעו מחר ה' דרך שלשת ימים וארון ברית-ה' נסע לפניהם דרך שלשת ימים לרוע להם מנוחה: (לד) וענן ה' עליהם יומם בנסעם מן-המחנה: (לה) ויהי בנסע הארון ויאמר משה קומה ה' ופצו איביך ונגסו משנאיך מפניך: (לו) ובגוה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל:

(10) פירוש ר' עובדיה ספורנו במדבר ט

ואחרי כן יסעו – אחרי העלותו היו נוסעים אל אותו הצד שהיה הענן פונה.

ובמקום אשר ישכן שם הענן שם יחנו – ספר זכותן של ישראל על לכתם אחריו במדבר: ראשונה שהיו חונים במקום אשר ישכן שם הענן, אף על פי שהיה מקום תהו וילל ושימון

ושמרו בני ישראל את משמרת ה' – ספר שנית, שהיו ממתנינים את המתנתו זמן ארוך, אף על פי שהיה המקום רע מאד. ולא יסעו – לתור להם מקום לחנותם טוב ממנו.

ויש אשר יהיה הענן ימים מספר – ספר שלישית, שלפעמים היתה חנייתם במקום נאות להם ולמקניהם, ושם היה שוכן הענן ימים מספר, מכל מקום. על פי ה' יחנו – לא מאהבת אותו המקום. ועל פי ה' יסעו – אף על פי שהיו נוסעים מאותו המקום הטוב.

ויש אשר יהיה הענן מערב עד בקר – ספר רביעית, שהיתה חניית הענן לפעמים זמן בלתי משוער, באופן שהיה לילה בלבד, שהוא זמן בלתי מוכן ומספיק לצרכי חניה ולצרכי המסע. אמנם עם זה ספר שלא היתה תחלת שום מסע בלילה.

או ימים או חדש או ימים – חמישית ספר שבקצת אלה הזמנים לא היה להם פנאי לסדר עניינם וענייני מקניהם, ובקצתם כבר הכינו וסידרו, וכמו רגע היו מסתלקין תיכף והורסים כל הכנותיהם.

על פי ה' יחנו – גם בזמן הקצר בלתי השגת סידור ענייניהם. ועל פי ה' יסעו – בהעלות הענן גם אחר הזמן הארוך שכבר סידרו שם כל ענייניהם.